

Istungidokument

B9-0163/2023

8.3.2023

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

Valgevene inimeste vastu suunatud uute repressioonide, eelkõige Andrzej Poczobuti ja Aless Bjaljatski juhtumite kohta
(2023/2573(RSP))

Manu Pineda
fraktsiooni The Left nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon Valgevene inimeste vastu suunatud uute repressioonide, eelkõige Andrzej Poczobuti ja Aless Bjajatski juhtumite kohta (2023/2573(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja,
 - võttes arvesse Valgevene Vabariigi põhiseadust,
 - võttes arvesse ÜRO peasekretäri 10. ja 14. augusti 2020. aasta ning 24. mai 2021. aasta avaldust,
 - võttes arvesse ÜRO Valgevene inimõiguste olukorra eriraportööri 20. juulil 2022. aastal avaldatud aruannet (A/77/195),
 - võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni peadirektori 21. aprilli 2022. aasta avaldust Valgevene ametiühingujuhude vabastamise kohta,
 - võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et olukord Valgevenes on pärast 9. augustil 2020. aastal toimunud presidendivalimisi jätkuvalt halvenenud; arvestades, et ÜRO institutsioonid on teatanud meeleavaldajate ja opositsiooniliikmete repressioonide ning nõudnud kohtusüsteemis õigusriigi põhimõtte tagamist; arvestades, et ÜRO Valgevene inimõiguste olukorra eriraportööri sõnul saab selle olukorra lahendada vaid kaasava poliitilise dialoogi ja vastutuse abil;
- B. arvestades, et ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo on mõistnud hukka ametivõimude poolt valitsuse suhtes kriitilisteks peetavate isikute meelevaldse kinnipidamise ja vahistamise, piinamise ning julma, ebainimliku ja inimväärikust alandava kohtlemise juhtumid ning nende ebaõiglased ja kinnised kohtuprotsessid;
- C. arvestades, et üksikisikuid ja organisatsioone on pärast seda, kui nad on avalikult avaldanud vastuseisu Ukrainas toimuvale sõjale ja Valgevene koostööle selles sõjas, vahistatud, sealhulgas Valgevene demokraatlike ametiühingute kongressi juhtkond;
- D. arvestades, et opositsioonijuht Svjatlana Tsihhanovskaja mõisteti 6. märtsil 2023. aastal tagaseljaotsusega 15 aastaks vangi; arvestades, et kohus määras ka endisele Valgevene kultuuriministrile Pavel Latuš kale 18-aastase karistuse;
- E. arvestades, et Valgevene ametivõimud on muutnud õigusakte, et laiendada võimalusi liigitada organisatsioone äärmuslikeks; arvestades, et Valgevene kõrgeim kohus on kasutanud seda Valgevene demokraatlike ametiühingute kongressi ja sellega seotud organisatsioonide likvideerimiseks; arvestades, et praegu on kohtu alla antud selle 31 juhtisikut ja aktivisti; arvestades, et ÜRO Valgevene inimõiguste olukorra

eriraportöör on mõistnud hukka asjaolu, et niisuguseid tavaid on kohaldatud ka muude kodanikuühiskonna organisatsioonide suhtes;

- F. arvestades, et ajakirjanik Andrzej Poczobut vahistati 25. märtsil 2021. aastal ja talle määrati kaheksa-aastane vanglakaristus riikliku julgeoleku kahjustamisele ja etnilisele vaenule õhutamise eest; arvestades, et teadete kohaselt on Valgevenes praegu vangistatud veel 33 meediaesindajat;
 - G. arvestades, et inimõiguste keskuse Viasna asutaja ja 2022. aasta Nobeli rahupreemia laureaat Aless Bjaljatski mõisteti 3. märtsil 2023. aastal kümneks aastaks vangi süüdistatuna maksudest kõrvalehoidmises ning avalikku korda rikkuvate tegevuste ja rühmituste rahastamises;
 - H. arvestades, et hinnanguliselt on praegu Valgevenes 30 000 Venemaa sõdurit ning Venemaa sõjavägi on osalenud ebaseaduslikus sissetungis Ukrainasse; arvestades, et Valgevene naaberriikides (Poolas, Lätis ja Leedus) on üle 19 000 NATO sõjaväelase, sealhulgas USA sõjaväelased;
 - I. arvestades, et alates 2020. aasta oktoobrist on EL kehtestanud Valgevene suhtes viis sanktsioonide paketti, mis hõlmavad 195 isikut ja 34 Valgevene üksust, sealhulgas avalik-õiguslikke äriühinguid, ning kaubanduspiiranguid, Valgevene Keskpangaga tehingute tegemise keeldu ja SWIFT-süsteemile juurdepääsu keeldu viiele Valgevene pangale; arvestades, et EL keelas Valgevene veoettevõtjatel kasutada ELi lennujaamu ja õhuruumi pärast opositsioniajakirjanike Raman Pratassevitsi ja Sofia Sapega vahistamist, kui reisilennuk, mille pardal nad viibisid, sunniti Minskis maanduma;
 - J. arvestades, et kolmandatest riikidest pärit varjupaigataotlejad, kes püüavad jõuda Euroopa Liitu Valgevene kaudu, jäetakse süstemaatiliselt ilma nende põhiõigustest ja saadetakse sageli Valgevenesse tagasi, rikkudes tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, ning neid peetakse meelevaldselt kinni nii Poolas kui ka Lätis; arvestades, et Poola ja Valgevene piiril on viimase kuu jooksul hukkunud vähemalt neli inimest, sealhulgas üks naine, kes jäeti abita hoolimata Poola ametivõimudele esitatud hoiatusteadetest;
1. väljendab ülimalt solidaarsust Valgevene rahvaga ja muret Valgevenes jätkuvalt valitseva olukorra pärast; rõhutab vajadust leida rahumeelne ja demokraatlik lahendus, mille puhul austatakse täielikult Valgevene ja selle rahva suveräänsust;
 2. mõistab hukka Valgevene kodanikuühiskonna kriminaliseerimise ning aktivistide ja ajakirjanike kohtu alla andmise ning nõuab, et vabastataks kõik selles kontekstis vahistatud või süüdi mõistetud isikud, kaasa arvatud Andrzej Poczobut, Aless Bjaljatski, Raman Pratassevits ja Sofia Sapega; nõuab selliste õigusaktide tühistamist, mille eesmärk on takistada kodanikuühiskonna organisatsioone, ja Valgevene vastavusse viimist rahvusvaheliste standarditega, mis käsitlevad õigust nõuetekohasele menetlusele;
 3. rõhutab, et kõigile inimõiguste rikkumiste ja kuritarvituste ohvritele tuleb tagada õiguskaitse kättesaadavus ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile;
 4. peab kahetsusväärseks karistusseadustiku hiljutisi muudatusi, millega laiendati

niisuguste kuritegude loetelu, mille eest määratakse karistuseks surmanuhtlus; nõuab tungivalt surmanuhtluse kaotamist Valgevenes ja kogu maailmas;

5. nõuab tungivalt, et EL ja selle liikmesriigid toetaksid ÜRO peasekretäri ja teiste rahvusvaheliste osalejate jõupingutusi rahuläbirääkimiste pidamiseks; rõhutab asjaolu, et sõjalise kohaloleku suurendamine ELi idapiiril võib vastuseisu veelgi suurendada, millel võivad olla katastroofilised tagajärjed nii Valgevene kui ka kogu Euroopa jaoks; tunneb muret NATO laienemise pärast ida suunas;
6. rõhutab tuumakonflikti ohtu kõnealuses piirkonnas ja nõuab, et kõik osalised hoiduksid selles suunas sammude astumisest; taunib Valgevene otsust loobuda oma tuumarelvavaba riigi staatusest ja nõuab, et tulevaste julgeolekukokkulepete keskmeks oleksid tulemuslikud meetmed, mille eesmärk oleks muuta see piirkond tuumarelvavabaks piirkonnaks; mõistab hukka tuumajõudude poolt tuumarelvade kasutamise kolmandate riikide vastu;
7. väljendab Valgevenes solidaarsust nendega, kes avaldavad meelt sissetungi vastu Ukrainasse; nõuab tungivalt, et ELi liikmesriigid kaitseksid valgevenelasi ja venelasi, keda kiusatakse taga sõjavastaste väljautlemiste ja meelevalduste eest, ning valgevenelastest ja venelastest desertööre ja sõjaväeteenistusest keeldujaid ning pakuksid neile varjupaika; nõuab kindlalt, et kaitse ja varjupaiga pakkumist laiendataks ka Ukraina desertööridele ja sõjaväeteenistusest keeldujatele;
8. väljendab solidaarsust Valgevene vasakerakonnaga (Õiglane maailm) ja selle jõupingutustega viia Valgevenes ellu majandus- ja sotsiaalreformid ning nende vastuseisuga Valgevene suveräänse riigi ärakasutamisele Ukrainas toimivas sõjas;
9. väljendab muret ELi majandussanktsioonide negatiivse mõju pärast kõigile Valgevene elanikele;
10. väljendab sügavat muret niisuguste kolmandatest riikidest pärit inimeste humanitaarolukorra pärast, kes taotleavad Valgevene ja ELi piiril rahvusvahelist kaitset; kutsub kõiki osalejaid, eelkõige Poola ja Läti ametivõime, üles täielikult järgima rahvusvahelist õigust, sealhulgas tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet, ning asjakohaseid ELi varjupaigaalaseid õigusakte ja Schengeni piirieskirju;
11. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide parlamentidele ja valitsustele ning Valgevene valitsusele.